

Plant een Rhamnus voor de Gonepteryx rhamni

Oftewel ; rupsen van citroenvlinders zijn dol op de vuilboom.

In de winter zie ik geen vlinders in mijn tuin. Maar misschien zit er wel een. Ergens verstopt tussen planten of stapels bloempotten. En dan heb ik het niet over de wintervlinder. Nee, het gaat over de citroenvlinder, de enige dagvlinder die buiten in de tuin, onze koude winters kan overleven. Het citroentje heeft namelijk een soort antivries door de aderen stromen, dat ervoor zorgt dat dit vlindertje niet doodvriest. Heel ingenieus bedacht door moeder natuur. Zodra de temperatuur in het voorjaar gaat stijgen, wordt de vlinder weer actief.

Het leven van een citroenvlinder begint en eindigt in de vroege zomer, als de Rhamnus bloeit. Als enige inheemse vlinder wordt ze wel 12 maanden oud. De vlinder zet haar eitjes af op een bloeiende vuilboom, waarna ze sterft. Na een korte periode komen er kleine rupsjes uit de eitjes. Ze eten hun buikje vol aan de bloemknoppen en het blad. Zolang ze klein zijn vallen ze niet op. Maar als ze groter worden moeten ze uitkijken voor vogels. Gelukkig zijn ze meesters in camouflage; ze nemen de groene kleur aan van hun voedselplant, en op het blad blijven ze zoveel mogelijk op de hoofdnerf. Zo vormen de rupsen een eenheid met het blad en vallen niet op.

Na enkele weken gaan de rupsen aan een takje hangen en verpoppen ze zich tot mooie vlinders. Een nieuwe generatie is geboren. Vanaf half juli vliegt deze nieuwe generatie citroenvlinders rond. Ze doen zich te goed aan diverse nectarplanten. Vooral de vlinderstruik (Buddleja) en de grote kattenstaart (Lythrum salicaria) zijn in trek, maar ook rode zonnehoed (echinacea) en floxen worden bezocht. Kleurrijke bloemen in de tinten wit, roze, paars en blauw. Deze planten bieden al met al genoeg mogelijkheden om een mooie vlindervriendelijke tuin te creëren.

Van de Buddleja zijn vele cultivars te krijgen, die verschillen in hoogte en bloemkleur. Zo is er de donkere Black Night, met bijna zwartpaarse bloempluimen. Heel mooi, maar onderzoek heeft aangetoond dat vlinders eerder afkomen op de lilapaarse cultivars zoals Empire Blue, Foxtail of Orchid Beauty. Ook lilaroze is in trek, bijvoorbeeld royal purple of purple prince. Er zijn tegenwoordig zelfs cultivars die zich niet uitzaaien. De lilapaarse Argus Velvet en de klein blijvende lilablauwe Blue Chip. Handig als u een Buddleja naast een terras of pad van klinkers wilt planten. Want het scheelt een hoop wiewerk. Ook zinnig als u in de buurt van een natuurgebied woont. In België staat de vlinderstruik namelijk al op de zwarte lijst van 'invasieve uitheemse planten'. Dit zijn planten die zich sterk uitzaaien en de inheemse planten verdringen.

En op onze inheemse wilde planten moeten we zuinig zijn, mede voor de vlinders, waarvan juist veel kwetsbare soorten afhankelijk zijn van inheemse bloemen.

Vlinderstruiken blijven gezonder als ze jaarlijks worden teruggesnoeid tot ongeveer 40 centimeter van de grond. Maar om het jaar snoeien is ook heel prima. Heeft u twee Buddleja's in uw tuin staan, die ongeveer tegelijkertijd bloeien? Dan kunt u de ene heester het ene jaar snoeien en de andere het eropvolgende jaar. Zo snoeit u ze om en om. Het gesnoeide exemplaar zal later bloeien dan de niet gesnoeide en zo kunt u langer genieten van bloemen en vlinders.

Het grijsgroene blad van de vlinderstruik combineert mooi met lavendel en aubrieta. *Lonicera nitida* zorgt hierbij voor een frisgroene toets.

Citroentje rust op *Lonicera nitida*

Als de Buddleja's zijn uitgebloeid, gaat de citroenvlinder op zoek naar andere nectarbronnen. Want voordat de winter zijn intrede gaat doen en het citroentje een winterverblijf opzoekt, zal ze genoeg energie moeten verzamelen. Gelukkig bloeit de flox nog. Bijvoorbeeld Phlox 'Lavendelwolke' met zachtlila bloemen, die gemakkelijk te combineren is met andere kleurrijke bloemen. En de *Sedum spectabile* begint in deze tijd net te bloeien. Dit is een absolute vlindertopper, waar vele soorten vlinders tot diep in de herfst op af komen.

Iedere vlindersoort heeft zijn eigen voorkeur voor nectar- en waardplanten. Maar ook voor 'verstop- (en overwinter-)'planten. Zo overwintert de citroenvlinder graag tussen wintergroene hulst of klimop. De opvallende aderen in de vleugels lijken op de tekening van klimopbladeren en helpen zo bij de camouflage. Het citroentje zit in de zomer ook graag in klimrozen. In de schaduw van het blad wordt het geel bijna groen en de donkere stip lijkt net op een roestvlekje van een rozenblaadje.

Omdat de citroenvlinder als vlinder overwintert, niet als pop of rups, heeft het weer vroeg in het voorjaar nectar nodig. In de natuur is de nectar van de sleutelbloem dan favoriet. Dit is een plant die veel voorkomt op open plekken in het bos.

citroentje verschuilt zich in een klimroos

Maar in een tuin is de keuze aan planten groter dan in een bos. En zo kan het zijn dat de citroenvlinder in uw tuin aan de primula voorbij vliegt en de voorkeur geeft aan blauwe druifjes of geurende hyacinthen. In het voorjaar zijn ook de muurbloem en de aubrieta erg in trek bij de citroenvlinder. Of zelfs een enkele keer de dichtersnarcis.

Blauwe druifjes staan leuk naast de citroengele Primula veris 'Lemon'.

Primula veris 'Lemon'

Muscari

Citroenvlinders komen niet overal in Nederland in gelijke getale voor. De meeste kans op een citroenvlinder in uw tuin heeft u als u in het Noorden of Oosten van het land woont, in de nabijheid van bossen. Als u daar een vuilboompje in uw tuin plant, heeft u erg veel kans dat de citroenvlinder voortaan de eerste vlinder in het jaar is die u tegenkomt. Het vuilboompje is een onopvallende heester, die qua blad lijkt op het krentenboompje. Echter zo dicht bebladerd als het krentenboompje is, zo dun in het blad zit de vuilboom. Misschien wat minder mooi daardoor, maar ook een stuk minder schaduw. Prima op zijn plaats achterin een border, waar de kans ook klein is dat kinderen van de giftige bessen gaan snoepen. De bessen ogen ook niet heel aantrekkelijk.

Voor een vlinderliefhebber, die echt iets voor vlinders wil doen, maar voor wie een brandnetel als waardplant te ver gaat, is het vuilboompje (*Rhamnus frangula*) een goede keuze. Op zure vochthoudende grond groeit deze heester graag. Heeft u een tuin op kalkrijke grond, dan is de *Rhamnus cathartica* (wegedoorn) een alternatief waar de citroenvlinder ook haar eitjes op wil afzetten. Tussen half mei en half juli kunt u dan kijken of u op aangevreten blaadjes misschien een rups aantreft.

Liatris spicata

- *Echinacea purpurea* (rode zonnehoed, roze bloem, h80, bl7-9) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Helenium* 'Moerheim Beauty' of 'Rubinzweg' (oranje-rode bloem, h100, bl 7-8) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Hesperis matronalis* (Damastbloem, lila bloem, h70, bl 5-6) $\phi \phi \Delta \overline{\text{F}}$
- *Aster frikartii* 'Mönch' (Herfstaster, lila-paarse bloem, h70, bl 8-10) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$

Rhamnus frangula (vuilboom)

- *Narcis actaea* (dichtersnarcis, wit met roodomrand hart, h45, bl 5) soms $\phi \overline{\text{F}}$
- *Primula veris* 'Lemon' (sleutelbloem, citroengele bloem, h30, bl 3-5) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Hyacinthus orientalis* 'Bleu Festival' (Hyacinth, blauw, h30, bl 4-5) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Vinca minor* (maagdenpalm, paars bloempje, h20, bl4-5) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$

Hedera helix (klimop)

- *Lathyrus* (*Boslathyrus*, klimplant, h2m, bl 6-7) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Silene dioica* (dagkoekoeksbloem, roze, h70-80, bl 6-7) $\phi\Delta\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Rosa* 'New Dawn' (zomerschuilplaats) (witroze klimroos, h4-5m, bl 6-9) $\overline{\text{F}}$

Lunaria annua (judaspenning)

- *Lamium maculatum* (dovenetel, roze bloempjes, h25, bl 5-6) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Sedum spectabile* 'Septemberglut' (Hemelsleutel, rozerode bloemscherm, h40, bl 8-9) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Scabiosa columbaria* 'Butterfly Blue' (Duifkruid, h30, bl 6-10) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$

Aster novae-angliae 'Barr's Pink' (hoge roze herfstaster)

- *Buddleja* (Vlinderstruik, purperroze bloei, h300, bl 7-9) $\phi\Delta\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Pennisetum* (lampepoetsersgras, h100, bl 8-10)
- *Phlox* 'Lavendelwolke' (flox, lavendelroze, h125, bl 7-8) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$
- *Verbena bonariensis* (Paarse bloemschermjes op lange stelen, h140, bl 7-9) $\phi\Delta \text{ } \overline{\text{F}}$

Symbolen :

ϕ = waardplant dagvlinder

Δ = waardplant nachtvlinder

ϕ = nectarplant dagvlinder

Δ = nectarplant nachtvlinder

$\overline{\text{F}}$ = nectarplant zweefvliegen/bijen/etc. = potentiële prooien voor libellen

h80 = plant is 80 cm hoog

bl 7-9 = plant bloeit van maand 7 tot in maand 9 (juli tot in september)

Geraadpleegde literatuur;

- **Bellmann, Heiko.** Vlinders, rupsen en waardplanten. Tirion natuur 2007
- **Crafer, Tim.** Foodplant list for the Caterpillars of Britain's Butterflies and Larger Moths. Atropos 2005
- **Waring, P. en Townsend, M.,** Nachtvinders: veldgids Nederland en België. Tirion 2006/2007